

**MUZEELE ETNOGRAFICE ȘI ȘCOALA,
PE COORDONATELE MODERNE
ALE COOPERĂRII
ÎN CADRUL PROCESULUI
INSTRUCTIV-EDUCATIV**

Ion Opreș

**VOLKSKUNDEMUSEUM
UND SCHULE
AUF DEN MODERNEN KOORDINATEN
GEMEINSAMEN
ERZIEHUNGSWERKS**

Ion Opreș

I. Cadrul contemporan al problemei

1. Cu o istorie relativ recentă, *muzeele etnografice românești*, născute imediat după primul război mondial, bucurându-se de impulsul excepțional pe care l-a dovedit acțiunea declanșată de Școala sociologică românească, și, mai ales, orientate pe baza unei politici bine fundamentată, pusă la punct în ultimele decenii, *constituie, desigur, unele dintre cele mai realizate laturi ale muzeologiei românești contemporane*. Capacitatea lor de reprezentare a specificului etnic național, de pe tot cuprinsul țării, completarea strălucită cu semnele civilizației populare — referindu-ne, în mod deosebit, la arhitectura în lemn —, la care se adaugă funcția de salvare, organizată științific, a vestigiilor culturii populare, acordă posibilitatea clasificării acestui tip de instituție muzeală, într-o ordine superioară, din categoria tezaurizatorilor de valori cultural-artistice.

În fapt, trebuie să susținem și noi afirmația că, după cum se prezintă zestrea muzeală de etnografie, arhitectură și artă populară, se poate dovedi în cazul țării noastre că, etnografia este parte componentă a istoriei naționale și nu un proces de degradare a culturii arhaice de tip urban și aulic; ea este un proces firesc de asimilare a acestei culturi.

În acest mod, problema unei continuități culturale și naționale care dimensionează istoria noastră medievală, modernă, și trece în contemporaneitate, se face ușor înțeleasă prin intermediul marii lecții pe care o dă patrimoniul etnografic muzeal. De altfel, și în afara țării, prestigiul deosebit de care se bucură muzeele etnografice și mai ales capacitatea lor de a constitui argumente politice, apreciate unanim, denotă importanța și rolul lor.

Nu există astăzi nici unul din județele țării care să nu posede — din păcate nu totdeauna expuse —

I. Zeitgenössischer Rahmen der Frage

1. Die gleich nach dem ersten Weltkrieg zustande gekommenen *rumänischen Volkskundemuseen*, die auf eine noch junge Geschichte zurückblicken, erfreuten sich des, durch das Wirken der rumänischen Soziologenschule ausgelösten, außerordentlichen Impulses und bilden, aufgrund einer wohlunterbauten, innerhalb des letzten Jahrzehnts vervollkommeneten Orientierungspolitik, *wohl eine der gelungensten Sparten der zeitgenössischen rumänischen Museologie*. Deren Vermögen, die nationale ethnische Eigenart des ganzen Landes zu veranschaulichen, die großartige Ergänzung vermittle der Zeichen bäuerlicher Zivilisation — wobei wir uns vorzüglich auf die Holzbaukunst beziehen — wozu noch die Bestimmung hinzukommt, wissenschaftlich organisiert, Zeugnisse bäuerlicher Kultur zu retten und zu bewahren, gestatten es, diesen Museumstypus, innerhalb der Gattung von Institutionen zur Wahrung von Kultur- und Kunstwerten einer höheren Kategorie einzugliedern.

Tatsächlich müssen auch wir der Behauptung beipflichten, daß sich, aufgrund der Beschaffenheit unserer musealen Bestände an Volkskunde, Architektur und Volkskunst, beweisen läßt, daß in unserem Lande die Volkskunde ein Bestandteil der Landesgeschichte ist und keine Verfallerscheinung der altertümlichen Kultur städtischer bzw. höfischer Prägung sondern einen natürlichen Assimilierungsprozeß dieser Kultur bildet.

So gestellt erweist sich die Frage einer kulturellen und nationalen Kontinuität, die unserer mittelalterlichen, neuzeitlichen und selbst gegenwärtigen Geschichte Ausmaße verleiht, als leicht verständlich, und zwar durch die große Lektion, die uns das volkskundliche museale Patrimonium erteilt. Übrigens auch außerhalb der Landesgrenzen beweist die große Anerkennung, deren sich die Volkskundemuseen und deren Vermögen, allgemein gebilligte politische Argumente zu bieten, erfreuen, deren Bedeutung und Sonderrolle.

Es gibt heute keinen einzigen Landeskreis der nicht über mindestens eine — wenn auch nicht

colecții etnografice, în 26 de reședințe județene existând muzee de etnografie.

2. *Școala românească* bazată pe tradiția progresistă implimentată de mari pedagogi români, s-a orientat încă din primele decenii ale veacului nostru — și, mai ales, după legile date sub impulsul savantului N. Iorga în deceniul al IV-lea — spre o relație de permanență cu muzeul. Astăzi, când populația școlară întrece 3 milioane, problema cooperării se pune cu acuitate și ea constituie o cheie de boltă a reușitei pregătirii unor generații de oameni cu o formație complexă, capabili să înțeleagă procesele materialist-istorice ale evoluției societății, conștienți de legitățile și fenomenele pe care le-a parcurs în diversele ei etape, societatea românească. Eforturile de a determina și a pune această relație, pe baze științifice, se fac reciproc și *de către școală, dar mai ales de către muzeu*. Impulsul, de ordinul necesității, pe care l-au dat, în această direcție, recente documente de partid — cele de la Congresul al XI-lea al P.C.R. și ale Congresului educației politice și culturii socialiste — vine să argumenteze și să ofere noi posibilități, pe linia cooperării. El a fost continuat în Proiectul Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, supus dezbaterii publice, ca și în recente hotărâri ale Comitetului politic, referitoare la patrimoniul cultural național. Se cuvine să relevăm faptul că, pentru prima dată se face prezentă în materiale de partid de o atare importanță, instituția muzeală și rolul ei specific de păstrare, conservare, cercetare, evidență, valorificare și ocrotire a patrimoniului cultural național.

3. *Relații bivalente muzeu-școală*. Muzeul de etnografie, contemporan, își înscrie activitatea ca parte componentă — sau poate, mai bine zis, *compensatorie* — a procesului de învățământ. Se știe, fără mari eforturi de explicitare, ce fenomen de „compensație” culturală necesită și comportă marile procese contemporane și mutațiile pe care ele le produc pe planul conștiinței general umane; ne referim în primul rând la asimilarea treptată a purtătorilor culturii populare — prin procesul urbanizării satelor (circa 200 vor fi transformate în orașe, în acest cincinal), mișcarea continuă de populație rurală spre zone urbane (circa 60% din locuitori au reședința în orașe); scăderea continuă a populației ei rurale, respectiv a numărului țăranimii; transformarea configurației țăranului „clasic”, în profesionist, dublat de tehnician, proces care implică reale salturi, pe planul profesiei și cunoștințelor profesionale.

immer zur Schau gestellte — Volkskundesammlung verfügt; in 26 Kreisvorrorten bestehen Volkskundemuseen.

2. Auf von großen rumänischen Pädagogen geschaffener, fortschrittlicher Überlieferung fußend, orientierte sich die *rumänische Schule* bereits während der ersten Jahrzehnte unseres Jahrhunderts — vor allem aber durch Inkrafttreten der auf Betreiben des Gelehrten N. Iorga während des IV. Jahrzehnts verabschiedeten Gesetze — in Richtung einer ständigen Beziehung zum Museum. Heute, wo die schulpflichtige Bevölkerung mehr als 3 Millionen ausmacht, ist diese Frage äußerst aktuell und bildet den Schlußstein für die Gewährleistung der Ausbildung von Generationen vielseitig vorbereiteter Menschen, die imstande sind, die materialistisch-historischen Prozesse der Gesellschaftsentwicklung zu erfassen und sich der Gesetzmäßigkeit und der Erscheinungen bewußt sind, die die rumänische Gesellschaft entlang verschiedener Etappen durchlief. Die Bemühungen, diese Beziehung zu bestimmen und wissenschaftlich zu unterbauen, beruhen auf Gegenseitigkeit, d.h. *sowohl die Schule, als auch vor allem das Museum* wirken dabei mit. Der Impuls, den in diesem Sinne die jüngsten Parteidokumente — die des XI. Parteitags der RKP, und des Kongresses der politischen Erziehung und sozialistischen Kultur — geben, begründet und eröffnet neue Möglichkeiten des Zusammenwirkens. Der zur öffentlichen Diskussion unterbreitete Programmentwurf der Rumänischen Kommunistischen Partei zum Aufbau der vielseitig entwickelten sozialistischen Gesellschaft und dem Voranschreiten Rumäniens zum Kommunismus und die jüngsten, das Landes-Kulturpatrimonium betreffenden Beschlüsse des politischen Komitees führen ihn fort. Dabei verdient die Tatsache hervorgehoben zu werden, daß sich derart wichtige Parteidokumente erstmalig auf das Museum als Institution und die ihm eigene Rolle im Bewahren, Konservieren, Erforschen, Aufnehmen, Auswerten und Schützen des nationalen Kulturerbes beziehen.

3. *Gegenseitige Beziehungen zwischen Museum und Schule*. Das zeitgenössische Volkskundemuseum entfaltet seine Tätigkeit als Bestandteil oder vielleicht, besser gesagt, als *Ergänzungsfaktor* des Unterrichtsprozesses. Es bedarf wohl keiner weiteren Erläuterungen, welche kulturelle Kompensierungserscheinung die großen zeitgenössischen Prozesse und die von ihnen auf der Ebene allgemein menschlichen Bewußtseins gezeitigten Wandlungen benötigen; dabei beziehen wir uns vor allem auf die allmählich erfolgende Assimilation der Träger der Volkskultur — auf dem Wege des Urbanisierungsprozesses der Dörfer (allein während dieses Fünfjahrplans sollen etwa 200 Landgemeinden in Städte umgewandelt werden), auf die ständige Abwanderung der Landbevölkerung in Stadtzonen (rund 60% der Bevölkerung haben ihren Wohnsitz in Stadtsiedlungen), das ständige Abnehmen der Landbevölkerung bzw. der Anzahl der Bauern, die Wandlung des Profils des „klassischen“ Bauern in das eines Berufstätigen, begleitet von dem eines Technikers, ein

Accesor fenomene li se adaugă cele care, prin alte efecte, produc ștergerea diferențierii arhicunoscută: *instrucția și educația generală* de 10 clase și, respectiv, asigurarea unui nivel de cunoștințe, priceperi și deprinderi ridicat, *revoluția tehnicoștiințifică contemporană* și *mijloacele de comunicație în masă*, trinom care contribuie din plin la *democratizarea culturii și dirijarea frontală a actului cultural*. Când vom adăuga acestui tablou, amplul proces al educației permanente care este realizat astăzi în mod generalizat, avem imaginea complexă a situației contemporane, în cadrul căreia muzeul etnografic trebuie să realizeze o strategie și tactică pe etape, conform necesităților și tipurilor de probleme, publicului și intereselor sale. Limitându-ne doar la categoria publicului școlar, evident, în cadrul strategiei muzeale, vor fi luate în considerare:

1. diferențierile prezentate încă, ca nivel de cunoaștere, grad de cultură etc., între elevii din mediul rural și urban;

2. modul de prezentare a martorilor culturii populare pentru elevii din mediul rural, urban și cei care sînt în proces de tranzit;

3. dezvoltarea capacității de înțelegere a fenomenelor etnografice și de artă populară, cu caracter autentic, îndepărtarea kitsch-ului din această sferă extrem de poluată, și cultivarea tradițiilor;

4. posibilitatea prezentării istoriei țărănimii, a rolului ei în istoria națională, prin obiectele pe care le-a produs în decursul timpului;

5. compensarea absenței unor teme speciale de etnografie din programa școlară.

Ca o manifestare plenară a interesului de care se bucură problema, în ultima vreme pedagogia muzeală ciștigă din ce în ce mai mult teren; formele de realizare, metodele și mijloacele aparțin, cu individualitățile respective, diferitelor școli de muzeologie și de pedagogie. În mod special, se relevă experiența americană, engleză, germană, suedeză, sovietică; în acest sens, o anchetă internațională efectuată sub egida ICOM-ului, în anul 1972, condusă de secretarul acestuia, René Marcouse, scoate în evidență marile valențe educativ-instructive ale desfășurării activităților didactice în muzeu.

Fișese, în această relație, un rol deosebit revine partenerului școlară, care trebuie să asigure cîteva condiții propice desfășurării acestor noi activități. Deși există încă multe rețineri față de dificultatea rezolvării activității în muzeu, sub raportul înscrierii în economia de ore afectate fiecărei clase, se constată, că acolo unde lucrurile se pun la punct, reușita este imediată. Rolul școlii și al profesorului sînt deosebite, atunci cînd el se integrea-

Prozeß der regelrechte Sprünge auf der Berufsebene und im Bereich des Fachwissens beinhaltet.

Zu diesen Erscheinungen kommen noch jene dazu, die durch andere Auswirkungen zum Verschwinden der allbekannten Differenzierung beitragen, und zwar: *die Allgemeinbildung und -erziehung* im 10-Klassensystem, bzw. die Gewährleistung eines gehobenen Niveaus an Wissen, Können und Übung, *die zeitgenössische technisch-wissenschaftliche Revolution* und die *Massmedien*, eine Dreieit, die vollkommen zur *Demokratisierung der Kultur und zur frontalen Führung des Kulturaktes* beiträgt.

Fügen wir diesen Aspekten noch den heute verallgemeinerten Prozeß ständiger Erziehung bei, so ergibt sich das komplexe Bild der gegenwärtigen Lage, in deren Rahmen das Volkskundemuseum, aufgrund der Fragen und Bedürfnisse des Publikums und seiner Interessen eine entsprechende, etappenweise angewandte Strategie und Taktik entfalten muß. Lediglich auf das Schülerpublikum beschränkt, hat diese Museumsstrategie folgendes zu berücksichtigen:

1. Die zwischen Schülern aus städtischer und ländlicher Umgebung noch bestehenden Unterschiede in Wissens- und Bildungsstand usw;

2. Die Darstellungsweise der Zeugnisse der Volkskultur für die Land-, Stadt- und die dem Übergangsstadium angehörigen Schüler;

3. die Entwicklung des Auffassungsvermögens authentischer Volkskunde- und Volkskunstercheinungen, die Beseitigung von Kitsch aus der in dieser Hinsicht überaus verunreinigten Atmosphäre und die Pflege der Überlieferung;

4. die Möglichkeit, die Geschichte der Bauernschaft und deren Rolle in der Landesgeschichte anhand von den im Laufe der Zeit von Bauern erzeugten Gegenständen zu veranschaulichen;

5. das Ausgleichen eines Fehlens volkskundlicher Sonderthemen im Lehrplan. Infolge des allgemeinen Interesses, dessen sich diese Frage erfreut, gewinnt die Museumspädagogik immer mehr an Boden; die dazu benutzten Formen, Methoden und Mittel hängen dabei wesentlich von den Eigenarten der verschiedenen Museologie- bzw. Pädagogikschulen ab. Besonders verdient hier die amerikanische, englische, deutsche, schwedische und sowjetische Erfahrung hervorgehoben zu werden; in diesem Sinne unterstrich eine unter der Obhut des ICOM im Jahre 1972 unter unmittelbarer Leitung seines Sekretärs René Marcouse angestellte Untersuchung die hohen erzieherisch-bildenden Valenzen der im Museum entfaltenen Lehrtätigkeiten.

Selbstverständlich kommt innerhalb dieses Verhältnisses der Schule als Partner eine Sonderrolle zu, da sie eine Reihe zur Entfaltung dieses neuen Wirkens geeigneter Bedingungen schaffen muß. Obgleich man heute noch auf zahlreiche Vorbehalte stößt, vor allem was die bei der Entfaltung der Tätigkeit innerhalb des Museums auftretenden Schwierigkeiten anbelangt, besonders was die jeder Klasse zur Verfügung stehende Zeit anbetrifft, lassen sich bei entsprechender Organisation Sofort-erfolge verzeichnen. Besonders wächst die Rolle

ză efectiv și nu participă doar supraveghind elasa. Lecția în muzeu contribuie la complexarea activității didactice, face ca aceasta să fie mai variată și să conducă, prin intermediul profesorului, la angajarea elevului în procesul observării atente a obiectului-document. Prin această metodă nouă, *reprezentările devin concrete și directe, fapt ce contribuie la formarea clară a noțiunilor*, elevii putând totodată să-și dezvolte capacitatea de selecție, asocierea de generalizare, fiind deprinși să facă „pași” cu caracter controlat, în procesul general al cunoașterii. Față de aceste aspecte, mai pot fi punctate cele care ajută sublinierea influenței pozitive în dezvoltarea simțului estetic, în formarea criteriilor de judecată, a valorilor, și a educației politehnice atât de indispensabilă în profilul viitorului cetățean al lumii contemporane, revoluționate de știință și tehnică.

În acest proces comun, școala oferă sutele de mii de copii și tineri care sînt dornici să-și completeze cunoștințele, al căror viitor profil moral se completează prin multe mijloace, muzeul devenind un firesc partener care oferă spațiul și patrimoniul său — simbol al capacității gîndirii și creației umane.

II. Muzeul de etnografie și specificul său în realizarea serviciilor instructiv-educative

1. Spre deosebire de alte tipuri de muzee, cu un sistem de expunere mai rigid și obiecte cu încărcătură semantică ce presupune serioase achiziții anterioare, cel etnografic permite a fi clasat ca între cele mai indicate a deține un loc important în relația cu școala. Prin patrimoniul său, el asigură: *cunoașterea vieții și obiceiurilor, rolul profesiilor tradiționale și produsele rezultate în urma exercitării lor, gîndirea și materializarea ei în bunuri culturale cu valoare spirituală;*

— *ilustrează cu aspecte, necuprinse în planul de învățămînt, domeniul culturii populare;*

— *completează sistemul de cunoștințe din domeniul artei populare fiind, astfel, un important factor de educație estetică și artistică;*

— *prezintă, într-un lanț dialectic, relațiile omului cu mediul înconjurător, modalitățile de transformare ale acestuia și interrelațiile umane stabilite în procesul muncii;*

von Schule und Lehrer, wenn sich Letzterer effektiv einschaltet und nicht bloß als Ordnungshüter auftritt. Die im Museum abgehaltene Schulstunde trägt zu einer Vervollständigung der Lehrtätigkeit bei, läßt sie abwechslungsreicher werden und bewirkt, durch Vermittlung des Lehrers eine größere Teilnahme des Schülers an der Betrachtung des Dokument-Gegenstands. Dank dieser neuen Methode werden die Vorstellungen konkreter und unmittelbarer, eine Tatsache, die zur klareren Begriffsbildung beiträgt. vermögen die Schüler doch gleichzeitig ihr Selektions-, Assoziations- und Verallgemeinerungsvermögen zu entfalten, indem sie damit vertraut gemacht werden „Schritte“ kontrollierter Natur innerhalb des allgemeinen Erkenntnisprozesses zurückzulegen. Außer diesen Aspekten lassen sich noch jene anführen, die die positive Beeinflussung bei der Entfaltung des Schönheitssinns, zur Schaffung von Werturteilsgesichtspunkten und zur *politechnischen Erziehung* betreffen, die im Profil des Zukunftsbürgers der von Wissenschaft und Technik revolutionierten Welt unserer Tage nicht fehlen darf.

Im Rahmen dieses gemeinsamen Werks stellt die Schule Hunderttausende von Schülern und Jugendlichen, die ihre Kenntnisse zu erweitern wünschen, und deren zukünftiges moralisches Profil durch zahlreiche Mittel mitgeformt wird, während das Museum als natürlicher Partner seine Räume und Bestände — als Symbol menschlichen Denk- und Schaffensvermögens — zur Verfügung stellt.

II. Das Volkskundemuseum und seine Eigenart bei der Verwirklichung instruktiv-erzieherischer Pflichten

1. Anderen Museumsarten gegenüber, die über ein weniger elastisches Ausstellungssystem verfügen, und deren Ausstellungsbestand Gegenstände mit einer semantischen Ladung umfaßt, die ernstzunehmende vorherige Erwerbungen voraussetzt, gehört das Volkskundemuseum jenen Museen an, denen innerhalb des Verhältnisses Museum-Schule begründeterweise eine Hauptrolle zufällt. Aufgrund seiner Bestände gewährleistet es: *die Kenntnis von Leben und Gebräuchen, der Rolle überlieferter Gewerbe und auf deren Ausübung beruhender Erzeugnisse, des Denkens und dessen Materialisierung in Form von in geistiger Hinsicht wertvoller Kulturgüter.*

— *es veranschaulicht den bäuerlichen Kulturbereich durch im Lehrplan nicht vorgesehene Aspekte;*

— *es vervollständigt die Kenntnisse auf dem Gebiet der Volkskunst und bildet dadurch einen wichtigen Faktor ästhetisch-künstlerischer Erziehung;*

— *es veranschaulicht das zwischen dem Menschen und dessen Umgebung bestehende Verhältnis, die Möglichkeiten zur Umwandlung dieser Umwelt und die im Rahmen des Arbeitsprozesses zustande gekommenen gegenseitigen Beziehungen, in einer dialektischen Kette;*

— *permite*, prin expunere și atmosferă, deslușirea specificului etnic, a evoluției culturii populare, pe care o integrează istoriei generale;

— *reflectă*, prin expunerile tehnicii populare, gradul de evoluție a gândirii tehnice creatoare.

Dacă schimbăm unghiul de vedere, îndreptându-l din domeniul *informațional*, cu valențele sale cognitiv-instructive, spre domeniile educaționale, putem afirma că aceste valențe se desprind și aici, mai ales, în ceea ce rezidă ca semnificativ în latura educației patriotice. Este cunoscut ce potențial de energie și efort de mult a însemnat în progresul societății românești, țărâ-nimea — clasă pe care au fost structurate temeliele țărilor române, care a participat activ la evenimentele istoriei, fiind forța motrice a luptei sociale și naționale în decursul istoriei medievale și moderne, în unire cu clasa muncitoare fiind factor de bază a societății contemporane. Ca făuritoare de bunuri materiale și spirituale, această clasă este prezentată prin specifice metode și forme de expresie muzeală, prin intermediul modelelor, forțelor modelatoare și tipurilor.

Ca orice formă de reprezentare iconică, muzeul etnografic permite dezvoltarea sintezei și generalizării spiritului de observație și corelație logică, comunicativitatea; contribuie la dezvoltarea capacității și aptitudinii de a învăța prin mijloace și capacitate individuală (acea învățare de tip „Readness for learning”); deprinde subiectul cu crearea, recrearea și dezvoltarea permanentă de sisteme de cunoștințe. Prin mijlocirea diverselor metode — vizita în grup, individuală, lecția etc. — se pot urmări și cultiva interrelațiile de grup, cooperarea și spiritul colectiv, interschimbul de idei.

Muzeul etnografic operînd, prin patrimoniu, mari selecții de factură metodologică materialist-dialectică și pretîndu-se la demonstrație, permite organizatorului școlar să pună în practică experimentul didactic modern; se poate urmări, cu mult randament pedagogic, felul în care se cultivă și dezvoltă înțelegerea personală, individualizarea reacțiilor și a vitezei de gândire și acțiune, autoaprecierea și urmărirea de către subiect a propriei evoluții.

2. Despre tipologia acțiunilor se pot emite o mulțime de idei, multe fiind materializate în practica curentă — invitarea subiecților la expozițiile muzeului, invitarea copiilor în ateliere, participarea la activități demonstrative, cursurile speciale (cu profil de artizanat sau de cultivare a

— *es erleichtert das Verständnis* der ethnischen Eigenart, der Entwicklung der der allgemeinen Geschichte eingegliederten Volkskultur, aufgrund der ausgestellten Gegenstände und der geschaffenen Atmosphäre;

— *es spiegelt* durch Ausstellungsstücke bäuerlicher Technik den Entwicklungsstand schöpferischen technischen Denkens wider.

Verändern wir den Blickwinkel und wenden wir unser Augenmerk vom *Informationsbereich* mit seinen Kenntnis-Bildungswerten dem Erziehungsbereich zu, läßt sich die Behauptung aufstellen, daß sich diese Valenzen auch hier feststellen lassen, vor allem was die Seite patriotischer Erziehung kennzeichnet. Es ist bekannt über welche ein Energiepotential der Bauernstand verfügte, und was für eine große Bedeutung er für den Fortschritt der rumänischen Gesellschaft hatte — als Klasse auf die sich die Struktur der rumänischen Länder gründete und die an den Geschichtsereignissen tätigen Anteil nahm, und zwar im Laufe des Mittelalters und der Neuzeit als Triebkraft sozialen und nationalen Kampfes und, vereint mit der Arbeiterklasse als Grundfaktor der zeitgenössischen Gesellschaft. Als Schöpfer von Sach- und Geistesgütern wird diese Klasse durch eigene museale Ausdrucksmethoden und -formen, anhand von Modellen, bildnerischen Kräften und Typen veranschaulicht.

Das Volkskundemuseum gestattet es, wie jede Form bildmäßiger Darstellung, die Fähigkeiten des Synthetisierens, der Abstraktion, der Beobachtungsgabe und Schaffung logischer Zusammenhänge, der Kommunikativität zu entfalten; es bietet die Möglichkeit, die Befähigung, durch individuelle Mittel und Fähigkeiten zu lernen, zu fördern (durch die Lehrweise des Typs „Readness for learning” — Lernbereitschaft); es macht den Einzelnen mit dem Schaffen, Neuschaffen und der ständigen Entfaltung der Kenntnissysteme vertraut. Vermittels verschiedener Methoden — Gruppen-, Einzelbesuch, Lehrstunden usw. — vermag man eine Reihe von Erscheinungen zu fördern, wie innergemeinschaftliche Beziehungen, Kooperation, Kollektivgeist, gegenseitigen Gedankenaustausch.

Das Volkskundemuseum, das im Rahmen seiner Bestände großangelegte Auswahlaktionen aufgrund materialistisch-dialektischer Methodik durchführt, und sich für Vorführungen eignet, gestattet es dem schulischen Veranstalter das moderne Lehrexperiment zur Anwendung zu bringen; so vermag man mit großem erzieherischen Erfolg die Art und Weise zu verfolgen, in der sich das persönliche Verständnis entfaltet, die Individualisierung der Denk- und Handlungsreaktionen, die Denkgeschwindigkeit, und die Selbsteinschätzung der eigenen Entwicklung durch den Handelnden.

2. Zur Typologie der veranstalteten Aktionen läßt sich eine ganze Reihe von Gedanken äußern, viele davon sind im Rahmen der Alltagspraxis zur Verwirklichung gelangt — Einladungen zu Einzelbesuchen der Museumsausstellungen, Einladen der Kinder in die Museumswerkstätten, Beteiligung an der Vorführung von verschiedenen Tä-

unor profesii tradiționale), organizarea unor săli destinate activității copiilor (mai ales la vîrsta preșcolară și școlară mică), expoziții realizate de către copii, confecționarea de materiale pedagogice pregătite pentru școli și difuzarea lor organizată, servicii de împrumut (diapozitive, filme, dublete etc.), organizarea de expoziții școlare cu material original — pe care cele două instituții le realizează conform disponibilităților fiecăreia.

Între cerințele cu funcție de determinare se numără crearea sistemelor de instrucție — educație de *tip combinat*, utilizînd instrumente și metode multimedia, care ar permite depășirea viziunii actuale, clasă de școală și muzeu tradițional, ca și folosirea unor metode depășite, de tipul unicei și quasi cunoscutei vizite de muzeu, ar conduce la antrenarea, pe bază de program, a tuturor forțelor și mai ales a celor legate direct de procesul de învățămînt, (care, firește, deține marea majoritate). Acest aspect comportă un salt calitativ la nivelul formării viitoarelor cadre didactice, a muzeologilor, după cum necesită introducerea obligatorie, în programa școlară și în sarcinile cadrului didactic, a orelor destinate activității în muzeu.

Cum, de nivelul dezideratului, este încă astăzi pregătirea și familiarizarea corpului didactic cu specificul activității muzeale și posibilitățile sale de ordin educațional, tot astfel este realizarea serviciilor educative la nivelul fiecărui muzeu cu arie națională sau județeană (excepție făcînd Muzeul de artă al R.S.R. și Muzeul de istorie al R. S. România), în care să activeze muzeologi dublați de o pregătire pedagogică.

În muzeologia modernă, ca în pedagogie, se consideră într-un acord unanim că orice plan integral de educație, nu poate ignora muzeele; fără pauze de tipul vacanțelor școlare, cu un sistem de expunere de regulă didactic, avînd domenii încă complet necunoscute (conservarea — restaurarea), muzeul oferă capacitatea formării unui viitor cetățean responsabil față de zestrea culturală a poporului nostru, crescut în spiritul respectului celor ce au creat-o.

Pentru obținerea acestui obiectiv, se cer a fi realizate următoarele:

— elaborarea unor programe educative care să fie în corelație atît cu programele școlare cit și cu patrimoniul muzeal, impulsionînd cercetarea științifică a muzeului asupra propriului patrimoniu;

— acordul scris (sub formă de protocol) între muzeu și inspectoratele școlare, asupra mijloacelor, formelor și specialiștilor ce aplică programul;

tigkeiten, Sonderkurse (mit Kunstgewerbeprofil bezw. Pflege überlieferter Gewerbe), Einrichtung eigens für die Tätigkeit der Kinder bestimmter Säle (vor allem für das Vorschul- und Fröhschulalter), von den Kindern verwirklichte Ausstellungen, Anfertigung von Lehrmitteln für Schulen und deren organisierte Verteilung, Verleihdienste (Dias, Filme, Doubletten usw.), Veranstalten von Schulausstellungen mit Originalmaterial u.a.m. — die beide Institutionen im Bereich ihrer Möglichkeiten verwirklichen.

Zu den ausschlaggebenden Bedürfnissen zählt die Schaffung *kombinierter* instruktiv-erzieherischer Systeme unter Benutzung von Multimedia-mitteln und -methoden, die es ermöglichen würden, die heutige Sicht einer traditionellen Schule bezw. eines hergebrachten Museums zu überwinden, wie auch die Anwendung abgenutzter Methoden des Typus eines einzigen und quasi-bekanntes Besuchs des Museums. All dieses würde das Heranziehen aller Kräfte, vor allem aber der dem Lehrprozeß angehörenden (die natürlicherweise die große Mehrheit ausmachen) bewirken. Dieser Aspekt erfordert im Bereich der Heranbildung kommender Lehrkräfte und Museologen einen qualitativen Sprung und setzt gleichzeitig die pflichtmäßige Einführung in den Lehrplan und die Aufgaben der Lehrkräfte der für Museumsbesuche bestimmten Schulstunden.

Da der Lehrkörper gegenwärtig weder mit dem Wesen der Museumstätigkeit und deren erzieherischen Möglichkeiten genügend vertraut ist, noch über eine entsprechende Ausbildung verfügt, bildet auch die Verwirklichung der Erziehung im Bereich jedes Museums von Landes- oder Kreismaßstab (vom Kunstmuseum der SRR und dem Geschichtsmuseum der SRR abgesehen, die über Museologen mit Lehrausbildung verfügen), noch einen Wunschraum.

Man ist sich in der zeitgenössischen Museologie und Pädagogik darüber einig, daß kein umfassendes Erziehungsprogramm über die Museen hinwegzugehen vermag; bedingt durch seine Eigenart, d.h. eine pausenlos arbeitende Institution, die keine Ferien, wie die der Schule kennt, die über eine üblicherweise didaktische Ausstellungsweise verfügt, und noch vollkommen unbekannte Gebiete besitzt (Konservierung, Restaurierung), erfüllt das Museum alle Gegebenheiten zur Heranbildung eines in Zukunft verantwortungsvollen Staatsbürgers, der im Geiste der Achtung dem Kulturerbe unseres Volkes und denen gegenüber, die es schufen, erzogen wurde.

Zur Erfüllung dieses Ziels müssen folgende Voraussetzungen geschaffen werden:

— die Ausarbeitung sowohl auf die Lehrpläne als auch auf die Museumsbestände abgestimmter Erziehungsprogramme, wodurch auch die Erforschung der eigenen Bestände durch das wissenschaftliche Museumspersonal neue Impulse erhält;

— schriftliche Vereinbarungen (in Form von Abkommen) zwischen dem Museum und den Schulinspektoren, die Mittel, Formen und Fachkräfte betreffend, die bei der Auswertung dieses Programms mitwirken;

— acorduri și convenții între muzeu și diferitele școli privind cercetările și mijloacele de evaluare a rezultatelor;

— mijlocirea colaborării, în cadrul sistemului educației extrașcolare ca și a celui de educație permanentă (începând deja cu vîrsta adolescenței).

România, ca țară în curs de dezvoltare, care promovează în ritm rapid progresul tehnic — rezultat în componentele revoluției tehnico-contemporane, trebuie să utilizeze, în acest cincinal, specializat în această direcție, o suită de mijloace pentru a veni, și pe planul orientării școlare și profesionale, în sprijinul formării tinerei generații. Pe această cale, muzeul etnografic permite relevarea istoriei mijloacelor și procesului muncii, a relațiilor interumane (inclusiv a celor de muncă); el face să fie urmărite etape cu adînci semnificații sociale, mutațiile profesionale și dinamica lor (procesele de recalificare, policalificare și specializare, care au intervenit cu acuitate în epoca noastră), lărgeste orizontul viitorului muncitor, tehnician, intelectual, dîndu-i putere de pătrundere în dialectica muncii. Totodată, muzeul etnografic dă posibilitatea de a înțelege geniul popular românesc, de a iubi trecutul acestui popor, de a-i cunoaște mai bine aspirațiile și lupta seculară pentru realizarea lor, de a releva originala contribuție românească pe planul valorilor științifice, tehnice și cultural universale.

III. Concluzii parțiale

1. *Planificarea viitorului* presupune priceperea și însușirea conștientă a experienței trecutului, ori această experiență este cuprinsă în patrimoniul și tematica muzeelor, acestea dovedindu-se un adevărat bilanț istoric.

Însemnătatea instituției muzeale contemporane, prin desacralizarea muzeului tradițional și transformarea sa în „museum open house” sau „museum without walls”, rezidă și în faptul că permite reconstituirea istorică; în cadrul rețelei muzeale, cel etnografic educă în spiritul înțelegerii mutuale a culturilor și popoarelor în complexele lor convergențe și particularități, prezentînd ceea ce au realizat la un loc românii, sașii, maghiarii și alte naționalități; luptă contra prejudecăților rasiale; exprimă variat cultura în aspectele ei tehnice, economice, sociale, estetice, materiale sau spirituale, în mediul ei uman sau natural, în universul tuturor valorilor; permite punerea în evi-

— Abkommen und Abmachungen zwischen den Museen und verschiedenen Schulen, die Forschungen und die Mittel zur Bewertung der Ergebnisse betreffend;

— die Vermittlung einer Zusammenarbeit, und zwar sowohl im Rahmen außerschulischer, als auch üblicher ständiger Erziehung (bereits vom Halbwüchsigentalter an).

Rumänien als Entwicklungsland, das einen beschleunigten technischen Fortschritt befürwortet — der den Komponenten der zeitgenössisch-technischen Revolution innewohnt, muß während des gegenwärtigen, in dieser Richtung ausgerichteten Fünfjahrplans eine Anzahl von Mitteln zur Anwendung bringen, um auch auf dem Gebiet schulischer und beruflicher Ausrichtung, die Heranbildung der jungen Generation zu fördern. In diesem Sinne gestattet es das Volkskundemuseum eine Geschichte des Arbeitsgeräts und der Arbeitsvorgänge, der zwischenmenschlichen Beziehungen (die Arbeitsbeziehungen miteingeschlossen) darzustellen, und ermöglicht es Etappen voll sozialer Bedeutung, berufsmäßige Wandlungen und deren Dynamik (Umschulungs-, Vielfachschulungs- und Spezialisierungsprozesse, die in unserer Epoche häufig auftreten) zu verfolgen, erweitert es den Horizont des kommenden Arbeiters, Technikers oder Intellektuellen, indem es ihm Einblick in die Dialektik der Arbeit verschafft. Desgleichen vermittelt das Volkskundemuseum das Verständnis des rumänischen Volksgenius, lehrt seine Besucher die Vergangenheit dieses Volkes lieben, seine Bestrebungen und seinen vielhundertjährigen Kampf zu deren Verwirklichung kennenzulernen, und unterstreicht den Originalbeitrag der Rumänen auf der Ebene wissenschaftlicher, kultureller und technischer Universalwerte.

III. Teil-Schlußfolgerungen

1. *Die Zukunftsplanung* setzt ein Verstehen und eine bewußte Aneignung der Erfahrung der Vergangenheit voraus, und diese Erfahrung findet sich in den Beständen und Thematiken der Museen, die sich als wahre historische Bilanz erweisen.

Die Bedeutung der gegenwärtigen Museumsinstitution beruht heute, durch die Desakralisierung des traditionellen Museums und dessen Umwandlung in ein „Open house-Museum“ bzw. ein „museum without walls“, auch auf der Tatsache, daß es eine Rekonstruktion der Geschichte gestattet; innerhalb des allgemeinen Museumsnetzes erzieht uns das Volkskundemuseum im Geiste gegenseitigen Verständnisses der Völkerkulturen im Rahmen ihrer vielfältigen Konvergenzen und Besonderheiten, indem es das veranschaulicht, was die Rumänen, Sachsen, Ungarn und die übrigen Nationalitäten, Rassevorurteilen zum Trotz, zusammen geschaffen haben; es bringt die Kultur in deren technischen, wirtschaftlichen, sozialen, ästhetischen, materiellen und geistigen Aspekten zum Ausdruck, und zwar innerhalb ihrer menschlichen oder natürlichen Umwelt, im Rahmen des

dență a conștiinței naționale, pe care o cultivă cu sprijinul dovezilor palpabile. Se conturează, astfel, din cele de mai sus, concluzia clasării muzeului printre *agenții activi* de difuzare *ai culturii și funcția sa de instrument complementar în acțiunea de planificare*.

2. Școala contemporană, de tip activ, plasează copilul în centrul preocupărilor sale; marii pedagogi au lansat, de mai bine de un deceniu, lozincă „*școala pentru copil*“. Muzeul contemporan, prin serii de transformări, inclusiv cele de strictă specialitate, care decodifică limbaje specifice în organizarea expozițională, trebuie să fie „*muzeu pentru public*“. Și, în primul rând, pentru publicul școlar, acesta fiind publicul de mîine cu nivelul corespunzător investițiilor făcute pe plan educațional, astăzi; se știe cât de dificilă este transpunerea în practică, sub raportul metodologiei, a acestor imperioase necesități.

Cercetarea sistematică trebuie să conducă la indicarea căilor privind armonizarea obligațiilor școlare, dreptului la opțiune și petrecere a timpului liber; și de o parte și de alta, copilul sau tînărul trebuie învățați să continue să se instruiască, trebuie implicați *într-un proces de educație operativă și nu una cumulativă*. Muzeul și școala tind să formeze, din fiecare, *propriul său educator permanent*.

Ce rol are aici „*cum*“ se organizează relația școală-muzeu? Vom aminti doar efectele speciale pe care le au odihna-oboșeala, mîncarea-nemîncarea, emoția-pasivitatea, ocazia-impulsul dirijat-obligația, muzeul deschis-muzeul sacru ș.a. asupra unui copil, care vine în contact cu acest tip de activitate. De cunoașterea și respectarea unor reguli bine cercetate, depinde, „*gustul de muzeu*“ al viitorului cetățean.

3. Dacă diapozitivul este folosit încă din 1890, iar filmul din 1910, dacă televiziunea școlară în circuit sau programele generale sînt bunuri deja cîștigate în activitatea didactică, ele trebuie să se transpună și în practica instructiv-educativă de tip muzeal, altfel existînd o concurență recunoscută pe care televiziunea și alte mijloace mass media o fac muzeului. *Combinat cu diverse metode și mijloace* — între care cele ce permit contact direct cu obiectul — vor oferi reușita acțiunii cultural-educativă.

Prezentînd aceste puncte de vedere, considerăm că ele pot servi creării și dezvoltării curențelor de idei contemporane din acest important domeniu al relației muzeu-școală, ca o contribuție modestă asupra reliefării eforturilor și direcțiilor de acțiune.

Universums aller Werte; es gestattet, anhand greifbarer Beweise, das Nationalbewußtsein herauszuarbeiten und zu pflegen. Somit geht aus dem Obengesagten die Tatsache hervor, daß sich das Museum in die Reihe *aktiver Kulturverbreiter* eingliedert und *im Rahmen der Planungsaktion als Hilfswerkzeug mitwirkt*.

Die zeitgenössische, aktive Schule stellt das Schulkind in den Mittelpunkt ihres Trachtens. Große Erzieher stellen vor mehr als einem Jahrzehnt die Losung „*Die Schule dem Kinde*“ auf. Das zeitgenössische Museum muß, durch eine Reihe von Umwandlungen, die streng fachlichen inbegriffen, welche die spezifische Sprache der Ausstellungseinrichtung entschlüsseln, zu einem „*Museum für das Publikum*“ werden. Und zwar vor allem für das Schulpublikum, das das Publikum von Morgen bildet, d.h. in dem Maße, in dem heute entsprechende Investitionen vorgenommen wurden. Wie schwer sich in methodischem Sinne derartig dringliche Bedürfnisse verwirklichen lassen, ist bekannt.

Systematische Forschungen müssen dazu führen, die Wege auszumachen, die zu einer Harmonisierung der schulischen Verpflichtungen und des Optionsrechtes und der Freizeitgestaltung hinsteuern. Das Kind und der Jugendliche müssen dazu angehalten werden, sich weiterzubilden, sie müssen einem *operativen* und *nicht kumulativen* Erziehungsprozess unterworfen werden. Museum und Schule streben danach, *jeden zu seinem eigenen Erzieher* heranzubilden.

Welche Rolle hat hier das „*wie*“ das Verhältnis Schule-Museum sich gestaltet? Wir führen bloß die Sonderwirkung an, die Ausgeruhtheit-Müdigkeit, Sattsein-Hunger, Erregung-Passivität, Gelegenheit-gelenkter Impuls-Zwang, offenes Museum-Museum als Heiligtum u.a. auf ein Kind ausüben, das mit einer derartigen Tätigkeit in Berührung kommt. Der „*Museums-geschmack*“ eines künftigen Staatsbürgers hängt von der Kenntnis und Einhaltung gewisser gründlich erforschter Regeln ab.

3. Wird das Diapositiv bereits seit 1890 benutzt, der Film dagegen seit 1910, ist das kreisgeschaltete Schulferrnsehgerät oder die allgemeinen TV-Programme längst zu einem Bestandteil der Lehrtätigkeit geworden, so müssen diese auch in die museale Erziehungs- und Bildungstätigkeit übernommen werden, kommt doch im Gegenfalle eine allbekannte Konkurrenz zustande, die das Fernsehen und andere Massmedien dem Museum machen. Mit verschiedenen *Methoden und Mitteln bereichert* — vor allem mit solchen, die einen unmittelbaren Kontakt zum Gegenstand herstellen — zeichnet sich für das Kultur- und Erziehungswerk einwandfreies Gelingen ab.

Die von uns angeführten Gesichtspunkte könnten, unserer Meinung nach, zur Schaffung und Entfaltung zeitgenössischer Gedankenströmungen auf diesem wichtigen Bereich des Verhältnisses Museum-Schule dienen, als ein bescheidener Beitrag zur Herausarbeitung der bisherigen Bemühungen und Aktionsrichtungen.